

Jari Saari

INFORMOINNISTA KOTOUTTAMISEEN

INFORMOINNISTA KOTOUTTAMISEEN

Jari Saari

Opinnäytetyö

Kevät 2013

Liiketalouden koulutusohjelma

Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu

Liiketalouden koulutusohjelma

Tekijä: Saari, Jari

Opinnäytetyön nimi: Informoinnista kotouttamiseen

Työn ohjaaja: Eija Svanberg

Työn valmistumislukukausi ja –vuosi: Kevät 2013 Sivumäärä: 36

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Oulun seudun ammattikorkeakoulun ulkomaalaisille tutkinto-opiskelijoilla suunnatun kotoutusoppaan onnistuneisuus, sekä ehdottaa kehitysideoita. Selvityksen tekemisessä käytettiin apuna haastatteluja, muiden ammattikorkeakoulujen vastaavankaltaisia tutkimuksia sekä kotouttamiseen liittyvää kirjallisuusmateriaalia.

Selvityksessä vertailtiin haastatteluista saatuja tuloksia muiden ammattikorkeakoulujen vastaavien tutkimusten tuloksiin, sekä kotouttamiseen liittyvään kirjastomateriaaliin. Selvityksessä ilmeni, että vastaavanlaisia tuloksia löytyi sekä muista vastaavista tutkimuksista, että kirjallisuusmateriaaleista. Selvityksen tuloksista voidaan tulkita, että osa ulkomaalaisista tutkinto-opiskelijoista kaipaa lisää informaatiota kotoutusoppaaseen ja että kotoutusoppaan antamisajankohtaa tulisi muuttaa aikaisemmaksi.

Saatujen tulosten perusteella syntyi ajatus, että kotoutusopas olisi hyvä toimittaa ulkomaalaisille tutkinto-opiskelijoille ennen kuin he tulevat Suomeen, jotta he voisivat valmistautua tulevaan etukäteen. Lisäksi arkielämään liittyvää tietoa tulisi lisätä oppaaseen harrastusten ja kulttuurin muodossa.

Asiasanat: Kotouttaminen, informaatio, kotoutusopas

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences

Degree Programme in Business Economics

Author: Saari, Jari

title of thesis: From information to integration

Supervisor: Eija Svanberg

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2013, pages 36

The objective of this bachelor's thesis was to study the successfulness of the integration guidebook, directed at the exchange students of Oulu University of Applied Sciences. In addition the aim was to provide development suggestions.

The research was conducted by interviewing some exchange students as well as reviewing other studies carried out by universities of applied sciences and literature related to integration. The outcomes of the interviews were compared to those of other studies in universities of applied sciences and relevant literature. The research revealed similarities in the outcomes of different studies and literature. The outcomes indicate that some exchange students desire for more information in the guidebook. They also wish to be introduced to the guidebook at earlier state of their exchange period.

Based on the findings of the research, it was concluded that the integration guidebook is should be made available to exchange students prior to their arrival in Finland. This would enable the exchange students to prepare themselves in advance. Additionally, some everyday life information such as hobbies and culture should be available in the guidebook.

Keywords: Integration, Information, Integration Guide book

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TAUSTAA KOTOUTUSOPPAASTA	8
2.1	Kotouttaminen	9
2.2	Kotoutumisen vaiheet	11
3	ULKOMAALAISTEN TUTKINTO-OPISKELIJOIDEN ASEMA SUOMEN AMMATTIKORKEAKOULUISSA	14
4	LAADULLINEN TUTKIMUS	16
4.1	Kysely ja haastattelu	17
4.2	Haastattelu osana laadullista tutkimusta	18
4.3	Laadullisen aineiston analyysi	20
4.4	Validiteetti, reliabiliteetti ja objektiivisuus	22
4.5	Validiteetti	22
4.6	Reliabiliteetti	23
4.7	Objektiivisuus	24
5	TUTKIMUSPROSESSI	25
5.1	Aineiston analysointi	27
6	KEHITTÄMISEHDOTUKSET	30
7	POHDINTA	32
7.1	Lopuksi	34
	LÄHTEET	35

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tehdä selvitys Oulun seudun ammattikorkeakoulussa käytössä olevasta ulkomaalaisille tutkinto-opiskelijoille suunnatusta kotoutusoppaasta ja saatujen tulosten perusteella esittää kehittämisehdotuksia oppaan sisällön ja muodon parantamiseksi. Oulun seudun ammattikorkeakoulun liiketalouden- ja tekniikan yksikössä otettiin käyttöön vuonna 2011 ulkomaalaisille tutkinto-opiskelijoille suunnattu kotoutusopas (Oulu – feel at home guide, 2011), useissa Suomen ammattikorkeakouluissa kotoutusopas on otettu käyttöön jo paljon aikaisemmin. Oulun seudun ammattikorkeakoulun kotoutusopasta valmistettaessa haastateltiin kansainvälisiä opiskelijoita, jotta saataisiin informaatiota tarpeellisesta sisällöstä. Tässä opinnäytetyössä keskityttiin jo olemassa olevan sisällön kehittämiseen.

Opinnäytetyössä haastateltiin laadullisin menetelmiin neljää ulkomaalaista tutkinto-opiskelijaa. Haastatteluilla pyrittiin kartoittamaan eri kulttuureista tulevien opiskelijoiden tärkeäksi kokemia asioita uuteen kulttuuriin kotoutumisessa. Opinnäytetyössä keskitytään etsimään seikkoja joihin opiskelijat törmäävät arkielämässään opiskeluajan ulkopuolella, tällaisia seikkoja voivat mm. olla asuminen, raha-asiat, ostosten tekeminen, vapaa-ajan viettäminen jne. Eri kulttuureista tulevat opiskelijat voivat kokea eri asioita tärkeäksi kuin suomalaiset opiskelijat. Arvot, tavat ja tottumukset vaihtelevat myös eri kulttuurien välillä. Tässä opinnäytetyössä pyritään esittämään kaikkia palvelevia ratkaisuja.

Nykyisestä kotoutusoppaasta ei ole tehty aikaisempia tutkimuksia, minkä vuoksi opinnäytetyössä hyödynnetään muita monikulttuurisuuteen liittyviä tutkimuksia ja julkaisuja. Kotoutusopasta valmistettaessa suoritettuja haastatteluja voidaan käyttää osittain vertailupohjana, mutta koska silloin kyseessä ei ollut kehittämistyö, niin haetussa informaatioissa on eroavaisuuksia. Vertailevana lähestymistapana käytetään lisäksi Suomen muiden korkeakoulujen julkaisuja.

Kotoutusoppaan kehittämistyö on noussut esille tarpeesta kehittää ulkomaalaisille tutkinto-opiskelijoille tarjottavaa tukea kotouttamisessa. Pyrkimyksenä on saada heidät viihtymään Suomessa ja Oulussa mahdollisimman hyvin, jotta he selviäisivät arkipäiväisistä asioista mahdollisimman hyvin. Tarkoituksena on myös saada heidän opintonsa mahdollisimman hyvin käyntiin, ilman että arkipäiväiset askareet haittaisivat opintoja. Oulun seudun ammattikorkeakoulun Liiketalouden yksikkö on tämän opinnäytetyön toimeksiantaja.

2 TAUSTAA KOTOUTUSOPPAASTA

Oulun seudun ammattikorkeakoulun liiketalouden- ja tekniikan yksiköissä aloittaa vuosittain kymmeniä ulkomaalaisia tutkinto-opiskelijoita opintonsa. Suomeen tullessaan heillä on edessään valtava informaation tarve, suomen kieli, raha-asioiden hoitaminen, ihmiset, ilmasto, ruoka ja monet muut asiat ovat uusia. Koulun ulkopuolisten asioiden lisäksi opiskelijoiden olisi kyettävä sisäistämään myös koulussa luennoilla käsiteltävät asiat. Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat eivät välttämättä ole tottuneet informaatio-yhteiskunnan suomiin mahdollisuuksiin, osalla heistä ei ole välttämättä mahdollisuutta käyttää edes tietokonetta tai internetiä. Tilanteesta johtuen nähtiin hyväksi, että ulkomaalaisille tutkinto-opiskelijoille saataisiin tehtyä tarpeellista informaatiota sisältävä kotoutusopas.

Kotoutusopas (Oulu – feel at home guide, 2011) on luotu auttamaan ulkomaalaisia tutkinto-opiskelijoita sopeutumisessa Suomeen ja Ouluun. Kotoutusoppaan ensimmäinen versio suunniteltiin ja toteutettiin vuonna 2011. Ensimmäisen version sisältöä suunniteltaessa suoritettiin ulkomaalaisille tutkinto-opiskelijoille suunnattuja laadullisia haastatteluja. Haastatteluilla pyrittiin löytämään eri kulttuureista tulevien opiskelijoiden tärkeäksi kokemat asiat, joita he tarvitsevat uuteen maahan ja kulttuuriin sopeutumisessa. Haastattelut olivat tarpeellisia, koska eri kulttuureissa käytänteet ja tottumukset voivat olla hyvinkin erilaisia kuin meillä Suomessa.

Kotoutusoppaan sisällön tarkoituksena on auttaa ulkomaalaisia tutkinto-opiskelijoita kotoutumaan Suomeen ja pärjäämään paremmin arkiaskareissa. Tämän vuoksi sisältöön on kerätty muun muassa asumiseen, verotukseen, työskentelemiseen, raha-asioiden hoitamiseen ja vapaa-ajan viettämiseen liittyviä asioita. Kaikella kotoutusoppaan informaatiolla pyritään takaamaan ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden kotoutuminen ja tätä kautta viihtyvyys Suomessa sekä Oulussa, jotta he pärjäisivät mahdollisimman hyvin

arkiaskareissa, sekä opinnoissa ja tätä kautta mahdollisesta jopa työllistyisivät Suomessa.

2.1 Kotouttaminen

Kotouttamisen tarkoituksena on maahanmuuttajan sopeuttaminen suomalaiseen yhteiskuntaan sekä saada hänet omaksumaan uusia tietoja, taitoja ja toimintatapoja, joiden tarkoituksena on saada hänet osallistumaan aktiivisesti uuden kotimaansa elämänmenoon. Toisilta maahanmuuttajilta kotoutuminen käy helposti, kun taas toiset tarvitsevat enemmän aikaa sopeutumiseen ja erilaisia tukipalveluita eli kotouttamistoimia. Kotoutumisen tärkeitä edellytyksiä ovat suomen tai ruotsin kielen taito sekä tieto suomalaisesta yhteiskunnasta. (Työ- ja elinkeinoministeriö, hakupäivä 16.1.2013)

Viranomaisten kotouttamistoimien tavoitteena on saada Suomeen muuttanut henkilö tuntemaan yhteiskunnalliset oikeutensa ja velvollisuutensa sekä saada maahanmuuttaja tuntemaan itsensä tervetulleeksi jäseneksi suomalaiseen yhteiskuntaan. Maahanmuuttajia tuetaan kieliopinnoissa ja autetaan työkäisiä löytämään työpaikka. (sama.)

Sulautumisessa (assimilaatio) maahanmuuttaja hylkää oman kulttuuri-identiteettinsä ja haluaa sulautua valtaväestöön ja tulla samankaltaiseksi valtaväestön kanssa. Kotoutuminen (integraatio) on asenne tai tilanne, jossa maahanmuuttaja haluaa säilyttää oman kulttuurinsa ja samalla osallistua yhteiskuntaelämään ja pitää suhteita yllä valtaväestön kanssa. Eristäytymisessä (separaatio) maahanmuuttaja pyrkii säilyttämään oman kulttuurinsa piirteitä ja pitää selkeää etäisyyttä valtaväestöön. Syrjäytyminen (marginalisaatio) tarkoittaa sitä, että maahanmuuttaja vieraantuu omasta ja valtaväestön kulttuurista, eikä pysty omaksumaan kummankaan käytäntöjä. Maahanmuuttajalla on erilaisia polkuja yhteiskunnassa, mutta polut eivät aina ole vapaasti valittavissa. Esimerkiksi maahanmuuttajan ulkoiset piirteet voivat vaikeuttaa sulautumista tai valtion harjoittama politiikka voi painostaa

kotoutumiseen, vaikka maahanmuuttajalla olisi tahtoa voimakkaampaan oman kulttuurin säilyttämiseen. Tämä voi tapahtua esimerkiksi tilanteessa, jossa maahanmuuttajat ovat peräisin sellaisesta kulttuurista, jossa on tapana säilyttää voimakkaasti perinteet ja jossa heidän uudessa kotimaassaan syntyneen toisen polven maahanmuuttajat luopuvat merkittävästi näistä perinteistä, mutta samaan aikaan elävät uuden kotimaansa haasteellisessa yhteiskunnassa. (Jauhiainen & Suorsa, 2005, 16.)

Jauhiaisen ja Suorsan kirjassa esitetään Johanna Hautalan ja Petteri Toivosen tekemä ryhmähaastattelu maahanmuuttajille tarjottavasta informaatiosta. Tässä kappaleessa käsitellään heidän haastatteluista saamia tuloksia. Haastatteluihin osallistuneet olivat ulkomailta Ouluun muuttaneita oman alansa osaajia ja heidän perheitänsä. Maahanmuuttaja kohtaa ensimmäisenä suomalaisen lupapolitiikan ja asunnon ja työn hankkimisen, lapsiperheet lisäksi päiväkotijärjestelmän. Informaation saaminen on tässä vaiheessa sopeutumisen kannalta tärkeintä. Sopeutumisen seuraava vaihe on sosiaalisten verkostojen luominen ja tämän vaiheen merkitys korostuikin ryhmähaastattelussa. (sama.)

Maahanmuuttajien puolisoitten mielestä olisi tarpeellista suunnitella maahan muuttaville perheille informaatiopaketti, joka käsittelee arkipäivän tietoa. Osa yrityksistä tarjoaa ulkomaalaisille työntekijöilleen Oulussa asumista käsitteleviä informaatiopaketteja. Ongelmana kuitenkin nähtiin, ettei tieto ole tarpeeksi yksityiskohtaista eikä se auta selviämään suomen kielestä. Kansainvälisen toimintakeskus Toppeliuksen (nykyinen Villa Victor) ulkomaalaisille suunnattu opas Oulusta voisi toimia pohjana yksityiskohtaisemman oppaan tekemiselle (sama.)

Osaajien saaman informaation määrä ennen Ouluun muuttoa vaihteli paljon. Puolet vastaajista vastasi saavansa tarpeeksi informaatiota, mutta puolet vastaajista jäi kaipaamaan sitä lisää. Lisää tietoa kaivattiin erityisesti suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta: verotus, lait, sosiaaliturva ja vakuutukset ovat tärkeitä. Suoraa tietoa Oulusta halutaan esimerkiksi asunto- ja työllisyystilanteesta. Kaikkein eniten tarvitaan arkielämään liittyvää informaatiota.

Huippuosaaajien puolisoille maahan muuttamisesta voi muodostua ylitsepääsemätön este, jolloin maassaoloaika jää lyhyeksi.

Ryhmähaastattelussa sopeutumista helpottaviksi tekijöiksi mainittiin mukava asuinalue, arkipäivän informaatio ja suomalaiset ystävät. Pienet lapset nähtiin merkittävänä yksityiskohtana, koska heidän avulla on helpompi muodostaa sosiaalisia verkostoja esimerkiksi päiväkodin ja koulun kautta. Sopeutumista vaikeuttavia asioita olivat oikean informaation saamisen pitkittyminen sekä maahanmuutto pimeään vuoden aikaan. (sama)

Vaikka heillä ei ollut juuri mitään tietoa Oulusta ennen maahanmuuttoa, he ovat siitä huolimatta sopeutuneet Ouluun varsin hyvin. Tämä voidaan todeta kyselyihin pohjautuen. Kun odotukset ovat vähäisiä ja mieli avoin, on uuteen helpompaa sopeutua. Tutkijoiden mielestä tulokset esittävät henkilökohtaisten edellytysten olevan tärkeä tekijä kulttuuriin sopeutumisessa. Henkilökohtaiset tekijät voivat osaltaan selittää saatuja tuloksia. Kaiken kaikkiaan kyselyihin vastanneista saa kuvan rohkeasta, ennakkoluulottomasta ja sopeutumiskykyisestä maahanmuuttajaryhmästä. Se tieto, mikä Ouluun muuttaneilla oli ennen muuttoa, ei ollut kovinkaan houkuttelevaa. Kylmyys, pimeys ja pohjoinen sijainti tiedettiin satunnaisesti. (sama)

2.2 Kotoutumisen vaiheet

Kotoutuminen ei tapahdu hetkessä, sillä se on pitkäaikainen prosessi. Maahanmuuttajan kokemat kotoutumisen vaiheet voidaan jakaa neljään vaiheeseen. Jokainen maahanmuuttaja kokee vaiheet yksilöllisesti, tämän vuoksi perheenjäsenet voivat kokea eri vaiheet eri aikaan. Eri vaiheissa eläminen voi olla raskasta maahanmuuttajaperheelle, sillä se voi aiheuttaa erimielisyyksiä. (Väestöliitto, hakupäivä, 14.5.2013.)

Aluksi maahanmuuttaja on innoissaan ja kokee, että elämä uudessa maassa tarjoaa mahdollisuuksia unelmien toteuttamiseen. Maahanmuuttaja on kiinnostunut uusista asioista ja kielitaidon kehittämisestä. Seuraavassa

vaiheessa maahanmuuttaja kokee turhautumista, hänellä tulee ikävä entiseen maahan. Ikävää edesauttavat kielivaikeudet, muistot ja kotoutumisen hankaluudet. Ajan kuluessa päivät alkavat tasoittua ja arki muodostua. Tällöin, maahanmuuttaja on valmis omaksumaan uutta tietoa, mutta haluaa samalla säilyttää oman kulttuurinsa. Uuden tiedon omaksuminen helpottaa maahanmuuttajan kotoutumista. Lopullinen kotoutuminen uuteen maahan vie vuosia, joten maahan muuttajalta vaaditaan kärsivällisyyttä. Eri vaiheet näkyvät alla olevassa kuviossa (kuviol). (Väestöliitto, hakupäivä, 14.5.2013)

<p>1. ALKUINNOSTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ odotetaan unelman toteutumista ■ intoa ja energiaa käytössä ■ kielitaito ja uudet asiat kiinnostavat 	<p>2. TURHATUMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ kielivaikeudet luovat avuttomuutta ■ kotoutuminen vaikeampaa kuin on kuviteltu ■ muistot, ikävä ja huolet piinaavat
<p>3. HYVÄKSYMINE</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ymmärrys, että ympäristö ei muutu vaan joutuu itse muuttamaan ■ arki alkaa sujumaan ■ kieli, asunto, oleskelulupa jne. ■ parempi elämänhallinta 	<p>4. SOPEUTUMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ luonteva olo paikallisten keskuudessa ■ saavutettu tasapaino mukana tuodun ja uuden kulttuurin välillä ■ kotoutumisen vaiheet ovat erilaiset eri perheenjäsenten kesken ■ riittääkö keskinäinen ymmärrys?

Kuvio 1. Kotoutumisen vaiheet. (Väestöliitto, 2013)

Maahanmuuttajan kotoutumisen etenemistä voidaan kuvata myös Minttu Rädyn esittämällä tavalla. (Räty, 2002, 121) Aluksi maahanmuuttaja elää kuherruskuukautta, jolloin hän innostuu kaikesta uudesta. Hän uskoo oppivansa uuden kielen nopeasti ja optimistinen kotoutumisen suhteen. Hän unohtaa ikävät muistot ja tunteet. Kuherruskuukauden jälkeen maahanmuuttaja suhtautuu negatiivisesti uuteen kulttuuriinsa. Hän kokee sopeutumisen hankalaksi, ja alkaa kaivata omaa kulttuuriaan. Hän alkaa kuitenkin jo ymmärtää, että hän on pysyvästi maahanmuuttaja. Torjuntavaiheen jälkeen maahanmuuttaja kokee tasapainonhakuvaiheen. Tässä vaiheessa maahanmuuttaja hyväksyy, että ympäristö ei muutu, vaan hän joutuu itse

muuttumaan. Hän alkaa ymmärtää uuden kulttuurin tarjoamia mahdollisuuksia ja rajoituksia. Hän oppii myös hyödyntämään niitä. Viimeisessä vaiheessa, eli hallintavaiheessa, maahanmuuttaja on omaksunut kahden eri kulttuurin kielen, arvot ja tavat. (Räty 2002, 121.)

3 ULKOMAALAISTEN TUTKINTO-OPISKELIJOIDEN ASEMA SUOMEN AMMATTIKORKEAKOULUISSA

Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto suoritti kyselytutkimuksen osana - SAMOK ry:n kansainvälistyvä opiskelijakunta - projektia vuosina 2006 ja 2007. Projektin tarkoituksena oli parantaa ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden huomioimista opiskelijakuntien toiminnassa ja edunvalvontatyössä. Yksi projektiin johtaneista seikoista oli Suomen ammattikorkeakoulujen kansainvälistyminen ja lisääntyvä ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä. Suomen korkeakoulutuksen kannalta on tärkeää, että ulkomaiset tutkinto-opiskelijat valitsevat opiskelupaikakseen juuri Suomen, sillä he kansainvälistävät koulutusta ja nostavat samalla sen laatua. Ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita voidaan hyödyntää tulevaisuudessa myös työvoimana, mikäli heidät saadaan jo opiskeluaikana kotoutumaan Suomeen. Hyvällä edunvalvontatyöllä pyrittiin takaamaan, että projektilla saavutettaisiin asetetut tavoitteet ja että niitä päästäisiin soveltamaan käytännössä. Projektin rahoittajana toimi opetusministeriö. (Samok Ry, 2008, 19)

Tutkimukselle asetettu tavoite oli pyrkiä selvittämään ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden mielipiteitä suomalaisesta korkeakoulusta ja arkielämästä. Selvitettäviä asioita olivat ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden mielipiteet opetuksesta ja sen laadusta, heidän asettamat odotukset Suomen ammattikorkeakoulujen ja opiskelijakuntien suhteen, kuinka he suhtautuisivat mahdollisiin lukukausimaksuihin ja mitä mieltä he ovat suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista. Tutkimukseen vastanneiden taustatiedot, kuten ikä, kansalaisuus ja Suomessa asuttu aika, sekä syyt Suomessa opiskelemiseen, huomioitiin tuloksissa. Tutkimukselle asetetun tavoitteen tarkoituksena oli luoda ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntiin ja SAMOKiin käytänteitä, jotka kohentaisivat ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden kotoutumista ja samalla kannustaisi heitä osallistumaan opiskelijakunnan toimintaan. (sama, 20)

Tutkimustulosten analysoinnista selvisi, että suomalaiset opiskelijat hakeutuvat ryhmätöissä toistensa seuraan, ulkomaiset tutkinto-opiskelijat pitivät osaa heistä syrjivinä tai jopa rasistisina. Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat kokivat, että suomalaisiin tutustuminen on hankalaa, yleisimmät syyt olivat, että suomalaiset eivät halua puhua englantia, he ovat sulkeutuneita, ujoja sekä välinpitämättömiä. Ainostaan vähemmistö tutkimukseen osallistuneista vastaajista koki, että suomalaiset olisivat helposti lähestyttäviä ja seurallisia. Vastanneiden joukosta muutama koki suomalaiset rehellisiksi, mukaviksi ja hyväksi kielitaidossa. Vastanneiden ulkomaisten keskuudessa toivottiin apua suomalaisiin tutustumisessa. Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat kokivat, että avun olisi hyvä tulla ammattikorkeakoulun taholta, opettajilta tai opiskelijakunnista. Ongelma ei ole pelkästään Suomessa, sillä samankaltaisia ongelmia koetaan myös muissa maissa, esimerkiksi Tanskassa opiskelevista ulkomaisista tutkinto-opiskelijoista kaksi kolmannesta kokee tanskalaisiin opiskelijoihin tutustumisen hankalaksi. Tutkimuksessa nousi esille myös, että ulkomaiset tutkinto-opiskelijat haluaisivat lisätä suomalaisten opiskelijoiden pakollisia kulttuuriopintoja, sekä yhteisiä ryhmätöitä ja kursseja ulkomaisten opiskelijoiden kanssa. (sama, 86)

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että suomalaiset opiskelijat tarvitsevat lisää tietoa kulttuurien välisestä vuorovaikutuksesta.

4 LAADULLINEN TUTKIMUS

Laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta käytetään määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimuksen lisäksi. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään saamaan kokonaisvaltainen ja syvempi käsitys tutkittavasta ilmiöstä. (Hirsjärvi & Huttunen, 1995, 174,201) Laadullisen tutkimuksen tuloksia käytetään yleensä myöhemmin kvantitatiivisen tutkimuksen apuna. Laadullinen tutkimus on saanut vaikutteita usealta eri alalta. (Eskola & Suoranta, 1998, 25-26)

Nimensä mukaisesti laadullisessa tutkimuksessa tutkittavia yksilöitä ei ole kovin suurta määrää. Osanottajien määrän sijaan laadullisessa tutkimuksessa keskitytään tutkimaan tutkittavat yksilöt perusteellisesti. Tämä korostaa aineiston laadun merkitystä. Vaikka laadullisessa tutkimuksessa ei tarvitse olla suurta otantaa, aineiston tulisi silti olla tarpeeksi kattavaa suhteessa siihen, millaista analyysia ja tulkintaa siitä aiotaan tehdä. (sama, 60-61)

Tutkijan tulisi tehdä laadullista tutkimusta mahdollisimman vähin ennakkooletuksin. Toisin sanoen laadulliset tutkimukset eivät saisi sisältää hypoteeseja tutkimuksen tuloksista ennen kuin varsinainen tutkimus on tehty ja analysoitu. Ennakkooletuksista ei voi kuitenkaan täysin päästä, minkä takia ne on hyvä tiedostaa jo varhaisessa vaiheessa. (sama, 19-20)

Yksi laadullisen tutkimuksen tehtävä on luoda hypoteeseja myöhemmälle määrälliselle tutkimukselle. Nämä hypoteesit luodaan laadullisessa tutkimuksessa induktiivisen päättelyn avulla. Toisin sanoen laadullisessa tutkimuksessa pyritään tekemään päätelmiä ja yleistyksiä kerätyn aineiston perusteella. Laadullisen tutkimuksen päätelmät eivät kuitenkaan ole välttämättä absoluuttisia totuuksia.

Esimerkiksi tutkija voi väittää, että kaikki joutsenet ovat valkoisia, koska kaikki hänen havaitsemat joutsenet ovat valkoisia. Tämä väite ei kuitenkaan pidä paikkaansa, sillä on olemassa myös mustia joutsenia. Edellä mainittu esimerkki tuo esiin induktiivisen päättelyn ongelman. Induktiivisella päättelyllä saadut hypoteesit eivät välttämättä ole varmaa tietoa, sillä uusi havaintoaineisto voi kumota aikaisempien havaintojen pohjalta tehdyt päätelmät. Tämän takia onkin tärkeää, että laadullisen tutkimuksen tulokset vahvistetaan kvantitatiivisella tutkimuksella.

4.1 Kysely ja haastattelu

Haastattelun ja kyselyn idea voidaan esittää hyvin yksinkertaisesti. Mikäli haluamme tietää mitä ihminen ajattelee tai miksi hän toimii tietyllä tavalla, asia selviää parhaiten kysymällä häneltä. Kysely- ja haastattelututkimusta on kritisoitu, mutta pääasiassa ongelmia on pidetty työtavasta johtuvina ongelmina. On oletettu, että ongelmat ovat ratkaistavissa riittävällä rahoituksella, koulutuksella ja kokemuksella. Vuonna 2001 alasuutarin kirjoittamassa kirjassa todetaan kuitenkin, että ”vaikka kulttuuri korostaa yksilökeskeisyyttä ja yksilöllisyyttä, on syytä varoa kritiikittömästi omaksumasta käsitystä, että yksilö on inhimillisen todellisuuden keskiössä” (Alasuutari, 2001, 206). Toisaalta diskursiivisen näkökulman mukaan yksilön aidoista olemuksesta ja todellisista sisäisistä tunteista puhuminen on lähinnä romanttista, joita pyritään selvittämään syvähaastattelulla. Alasuutarin tärkeimpänä ajatuksena on että haastateltavia täytyy kuulla, näin ollen Alasuutari ei halua pois sulkea kuulemista, mutta hänen mukaansa ei ole yhtä ainoaa tietä. (haastattelu tai kysely) jota kautta tutkittava ilmiö saadaan selvitettyä. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 72.)

Tutkimukseen liittyvän haastatteluaineiston kerääminen on vallitsevassa asemassa ammatillisen tutkimuksen kentällä – se on todennäköisimmin eniten käytetty tapa materiaalin keräämiseen. Haastattelemalla saadaan nopeasti ja helposti koottua suuriakin aineistoja suhteellisen vähätoisesti. Usein aineiston keräämiseen käytetään ääninauhoitusta, videointia, valokuvausta tai tutkijan

kenttämuistiinpanoja. Haastattelun aikana kannattaa tehdä ahkerasti muistiinpanoja sen lisäksi, että keskustelu tallentuu nauhalle. Usein on monta sellaista seikkaa, joita ei voida tallentaa näkyviin tai kuuluviin nauhalle. Kokeneempien haastattelijoiden keskuudessa on todettu selvä hyöty, joka syntyy silloin, kun omia muistiinpanoja alkaa lukea uudelleen verratakseen niitä muuhun aineistoon. (Suomisanakirja, hakupäivä 20.5.2013)

Haastattelu on haastattelijan ja haastateltavan vuorovaikutusta edellyttävää toimintaa, joka voidaan suorittaa etukäteen suunnitellulla tavalla (strukturoidu haastattelu) tukeutuen tiettyihin kysymyksiin ja aihealueisiin (esimerkiksi teemahaastattelu), haastatteleamalla aiheen asiantuntijaa (asiantuntijahaastattelu) tai pureutumalla aihealueen yksityiskohtaisiin, tilanteen mukaisiin syvällisiinkin pohdintoihin (esimerkiksi syvähaastattelut). Haastatteluja on siis kahdenlaisia, strukturoituja tai ei-strukturoituja. Strukturoidussa haastattelussa on tehtävä etukäteen jäsentely, jolla noudatetaan tutkimuksen kysymyksenasettelua, esitettyjä ongelmia jne. Menetelmien tarkoituksena on varmistaa, että haastattelussa tullaan käsittelemään juuri niitä kysymyksiä, joita on etukäteen päätetty. Haastatteluaineiston tarkempaa analysointia aloitettaessa on otettava huomioon edellä mainitut haastattelumuodot. Strukturoituhaastattelu johtaa ainoastaan luokittelevaan sisällönanalyysiin, usein myös teemahaastattelulla käy samoin. Mikäli pyritään syvällisempään tulkintaan, siihen voidaan käyttää ainoastaan strukturoimatonta tai löyhästi strukturoitua aineistoa. Kun käsitellään haastatteluaineistoa, se voidaan tehdä kahdella pääasiallisella tavalla, sisällön luokittelulla tai sen tulkinnalla. (Tilastokeskus, hakupäivä 20.5.2013)

4.2 Haastattelu osana laadullista tutkimusta

Haastattelumenetelmää valittaessa olisi syytä pohtia myös vaihtoehtoisia tutkimustekniikoita. Hyvä tutkimusmenetelmä vaihtelee riippuen tutkittavasta aiheesta esim. historian tutkimuksen aineistoa saa arkistoista. Tutkimusmenetelmän valinta olisi suotavaa perustella siinä missä mikä tahansa muukin menetelmä. (Koskinen, Alasuutari & Peltonen, 2005, 106.)

Käytännön syyt johtavat usein haastattelututkimuksen. Esimerkiksi vuonna 1995 tehdyssä tutkimuksessa Morrillia ei päästetty havainnoimaan suuryritysten johtajien keskinäisiä konflikteja. Johtajat kieltäytyivät myös täyttämästä minkäänlaisia papereita ihmisiä koskevista ongelmista. Nämä syyt tekivät haastattelemisesta ainoan mahdollisen valinnan. Haastattelujen haitta on, että tarjottava tieto on epäsuoraa: haastattelussa saamme selville vastaan rekonstruoiman käsityksen, emme itse asiaa. (Koskinen, Alasuutari & Peltonen, 2005, 107.)

Haastattelun etu on ennen kaikkea joustavuus. Haastattelijalla on mahdollisuus toistaa kysymys, oikaista väärinkäsityksiä, selventää ilmausten sanamuotoa ja käydä keskustelua tiedonantajan kanssa. Tällaista mahdollisuutta ei ole esimerkiksi postikyselyssä, jossa kaikki vastaajat ovat luku- ja kirjoitustaitoisia, eikä heillä ole esimerkiksi kirjoittamista haittaavia esteitä (alentunut näkökyky jne.) Lisäksi avoimen postikyselyn lähettäjä olettaa, että vastaajat kykenevät, haluavat tai osaavat ilmaista itseään tarkoittamallaan tavalla kirjallisesti. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 73.)

Joustavaa haastattelussa on myös se, että kysymykset voidaan esittää siinä järjestyksessä kuin tutkija katsoo aiheelliseksi. Laadullisen tutkimuksen haastattelua voidaan pitää joustavana myös siksi, että siinä haastattelua ei ymmärretä tietokilpailuksi. Haastattelussa tärkeintä on saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta. Tällöin on perusteltua antaa haastattelukysymykset tai aiheet tiedonantajille jo hyvissä ajoin etukäteen tutustuttaviksi. Haastattelun onnistumisen kannalta siis suositellaan, että tiedonantajat voisivat tutustua kysymyksiin, teemoihin tai ainakin haastattelun aiheeseen etukäteen. Käytännössä tämä toteutuu, kun haastatteluluvasta ja haastattelun ajankohdasta sovitaan. On eettisesti perusteltua kertoa tiedonantajalle, mitä aihetta haastattelu koskee. Toisaalta on myös niin, että ihmiset eivät lupaudu tutkimukseen, jos he eivät tiedä, mistä on kyse. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 73.)

4.3 Laadullisen aineiston analyysi

Perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä, on sisältöanalyysi. Sisällönanalyysiä voi pitää paitsi yksittäisenä metodina myös väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Sen avulla voidaan tehdä monenlaista tutkimusta. Voidaan myös sanoa, että useimmat eri nimillä kulkevat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat periaatteessa tavalla tai toisella sisällönanalyysiin, jos sisällönanalyysillä tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysia väljänä teoreettisena kehyksenä. Tästä näkökulmasta sisällönanalyysia ei voi pitää myöskään pelkästään laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmänä. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 91.)

Aineiston analyysi aloitetaan aina lukemalla ja silmäilemällä aineistoa läpi, yleensä useaan kertaan. Lukiessaan aineistoa useimmat tutkijat yksinkertaisesti miettivät aineiston piirteitä. Samalla he tekevät vihkoon tai aineiston marginaaleihin muistiinpanoja. Näistä merkinnöistä on myöhemmin monenlaista hyötyä. Ensiksi ne antavat aineistolle alustavan hahmon. Jotkin teemat toistuvat usein, toiset harvemmin, ja jotkin teemat liittyvät samoihin asioihin. Tällaiset havainnot ovat tärkeitä askelia muokattaessa hypoteeseja, joita testataan myöhemmissä tutkimuksen vaiheissa. Toiseksi ne parantavat aineiston hallintaa parantamalla selattavuutta. Alustavat merkkaukset auttavat löytämään aineiston kiinnostavimmat kohdat ja helpottavat sen teemoittamisessa. Lopuksi tämä hahmo auttaa tutkijaa, kun hän alkaa hahmottaa tulkintaa ja seuloa sopivimpia teorioita. (Koskinen, Alasuutari & Peltonen, 2005, 231.)

Kenties pahin virhe, jonka tutkija voi tehdä, on kerätä aineisto ja kuvata se ilman selkeää tulkintaa. Kuvaileva tutkimus voi toki tuottaa uutta tietoa, mutta jos tämä uusi tieto ei jäsenny osaksi oppiaineen kokonaisuutta, jää sen arvo sattumanvaraiseksi. Tutkimuksen tunnusmerkki onkin, että tutkimus johtaa selkään tulkintaan, joka voidaan saattaa keskusteluun aiemman tutkimuksen kanssa. Tulkinta on lopulta se piirre, joka erottaa tutkimuksen arkijärjestä.

Selkeä tulkinta on myös helppoa viestiä yleisölle. (Koskinen, Alasuutari & Peltonen, 2005, 229.)

Laadullisissa tutkimuksissa on monenlaisia kuvauksia siitä, miten tässä tutkimuksessa analyysi on toteutettu. Myös metodioppaista on mitä moninaisimpia analyysikuvauksia. Tutkija Timo Laine (Jyväskylän yliopiston filosofian laitos) esitti jo vuosia sitten rungon laadullisen tutkimuksen analyysin etenemisen kuvaamiseksi. Seuraavassa Laineen kuvausta on hieman muokattu, mutta periaatteessa kuvaus on pysynyt samana.

1. Päätä, mikä tässä aineistossa kiinnostaa ja tee vahva päätös!
2. a) Käy läpi aineisto, erota ja merkitse ne asiat, jotka sisältyvät kiinnostukseesi. b.) Kaikki muu jää pois tästä tutkimuksesta. c.) Kerää merkityt asiat yhteen ja erilleen muusta aineistosta.
3. Luokittele, teemoita tai tyyppitele aineisto (tms.).
4. Kirjoita yhteenveto.

(Tuomi & Sarajärvi, 2009, 92.)

Tämä yleinen kuvaus paljastaa laadullisen analyysin suurimmat pullonkaulat. Ensiksikin on huomattava, että laadullisen tutkimuksen aineistosta löytyy aina useita kiinnostavia asioita, joita ei ole ehkä etukäteen osannut edes ajatella. Useasti juuri uusien kiinnostavien asioiden ilmestyminen saa aloittelevan tutkijan hämilleen, koska kaikkia näitä asioita olisi kiinnostavaa tutkia ja raportoida omassa tutkimuksessa. Nyt kuitenkin myönnettävä, että maailman kaikkia asioita ei voi tutkia yhden tutkimuksen puitteissa. On valittava jokin tarkkaan rajattu, kapea ilmiö – mutta siitä on kyllä kerrottava kaikki mahdollinen. Kaikki muu mielenkiintoinen materiaali, jota aineistosta löytyy, pitää siirtää seuraavaan tutkimukseen. Se, mistä juuri tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita, näkyy tutkimuksen tarkoituksesta ja tutkimusongelmasta tai tutkimustehtävästä. Niiden pitää olla linjassa raportoidun kiinnostuksen kohteen kanssa.

Laadullisessa analyysissä puhutaan usein induktiivisesta ja deduktiivisesta analyysistä. Tämä jako perustuu tulkintaan tutkimuksessa käytetystä päättelyn logiikasta, joka on joko induktiivinen (yksittäisestä yleiseen) tai deduktiivinen (yleisestä yksittäiseen). Vaikka nimikkeiden perusteluissa olisi kyse vain analogiasta, tieteellisesti tämän jaotuksen käyttö on hyvin ongelmallista mm. siksi, että puhtaan induktion mahdollisuus on asetettu kyseenalaiseksi: ajatellaan, että uusi teoria ei voi syntyä ainoastaan havaintojen pohjalta. Esitetyn kahtiajaon suurin ongelma on kuitenkin käytännöllinen. Siinä unohdetaan kokonaan kolmas tieteellisen päättelyn logiikka eli abduktiivinen päättely, jonka mukaan teorianmuodostus on mahdollista silloin, kun havaintojen tekoon liittyy jokin johtoajatus tai johtolanka. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 92-93)

4.4 Validiteetti, reliabiliteetti ja objektiivisuus

Koska kaikessa tutkimustoiminnassa tietenkin pyritään välttämään virheitä, yksittäisessä tutkimuksessa on arvioitava tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Laadullinen tutkimus ei ole yksi yhtenäinen tutkimusperinne, vaan siihen kuuluu useita varsin erilaisia perinteitä. Näin ollen on ilmeistä, että laadullisen tutkimuksen piiristä löytyy erilaisia käsityksiä tutkimuksen luotettavuuteen liittyvistä kysymyksistä. Ehkä tämä myös osaltaan selittää sitä, miksi laadullisen tutkimuksen oppaiden luotettavuustarkastelut ovat monesti hyvin erilaisia ja eri asioita painottavia. On myös aiheellista pohtia, onko laadullisen tutkimuksen piirissä ylipäättään yhtenäisiä käsityksiä tutkimuksen luotettavuudesta.

4.5 Validiteetti

Validiteetilla eli tutkimuksen pätevyydellä ja luotettavuudella tarkoitetaan perinteisesti tutkimusmenetelmän kykyä selvittää sitä, mitä sillä on tarkoitus selvittää. Periaatteessa validiteetin laskeminen tai arvioiminen on helppoa: mittaustulosta verrataan vain todelliseen tietoon mitattavasta ilmiöstä. Tämä ajatustapa liittyy perinteiseen positiiviseen näkemykseen, jossa

tutkimusmenetelmien avulla tavoitellaan totuutta vain empiiristen havaintojen, kokeiden ja mittausten avulla. (Suomisanakirja, hakupäivä 20.5.2013.)

Jos mittaustulokset osoittavat, että saatu tieto vastaa vallalla olevaa teoriaa tai pystyy sitä tarkentamaan ja parantamaan, silloin tulos on validi. Käytännössä ongelma on siinä, että mittausten ulkopuolelle jäävää, todellista tietoa ei yleensä ole käytettävissä. Vain mitattavat asiat ovat totta. Tämä on eräs niistä ajatuksista, joita tieteenfilosofiassa pohditaan ja jotka ovat johtaneet esimerkiksi niihin näkemyksiin, joita arviointitutkimuksen metodisessa tutkimusotteessa esitetään. (sama)

Validiteetin arviointi kohdistaa yleensä huomionsa kysymykseen, kuinka hyvin tutkimusote ja siinä käytetyt menetelmät vastaavat sitä ilmiötä, jota halutaan tutkia. Voidakseen olla validi, sovellettavan tutkimusotteen tulee tehdä oikeutta tutkittavan ilmiön olemukselle ja kysymyksenasettelulle. Validiteetin kannalta ei kuitenkaan ole keskeisintä ryhtyä pohtimaan sitä, millä - kuinka valideilla - mittareilla tuloksia saadaan, vaan aivan ensimmäiseksi miettiä sitä, millainen tutkimuksen strategia on validi. Tutkimustyössä käytetty menetelmä ei itsessään johda tietoon, vaan menetelmä on valittava sen mukaan, millaista tietoa halutaan. Tätä seikkaa joutuu tutkija pohtimaan aivan ensimmäisenä tehdessään valintaa eri tutkimusmenetelmien välillä. (sama)

4.6 Reliabiliteetti

Mittauksen reliabiliteetti tarkoittaa mittaustuloksen toistettavuutta, ei-sattumanvaraisuutta. Oletetaan, että mitataan kalibroituin mittarein kutakuinkin samanlaisissa olosuhteissa työhuoneen ilman kosteutta ja lämpötilaa esimerkiksi kvasikokeellista tutkimusmenetelmää varten ja todetaan, että tulos on jokaisen päivän osalta lähestulkoon sama. Mittaus on siis ollut reliaabeli. Jos taas mittauksen tulos olisi jokaisen päivän osalta erilainen poiketen ensimmäisestä mittauksesta milloin yhteen milloin toiseen suuntaan, mittaus olisi likimain satunnaista. Laadullisessa tutkimuksessa tämä tarkoittaisi sitä, että uudella haastattelulla saataisiin sama tulos. Korkea reliabiliteetti

on luonnollisesti tavoitteena, sillä kvasikokeellisenkin menetelmän - puhumattakaan kokeellisesta tai muusta sellaisesta menetelmästä, jonka kaikkia muuttujia voidaan kontrolloida tutkimuksen aikana - tavoitteena on pitää kontrollin alaisena niin monta tekijää kuin mahdollista. (Suomisanakirja, hakupäivä 20.5.2013)

4.7 Objektiivisuus

Objektiivisuudella tarkoitetaan henkilön näkemysten tai asenteiden riippumattomuutta, puolueetonta, tasapuolista ja yleispätevää näkemystä. Objektiivisuus on yksi olennainen tieteen tunnusmerkeistä. Tutkimusta tehtäessä on nojattava siihen, että tutkija on henkilökohtaisista näkemyksistä vapaa. Objektiivisuuteen riittää myös, että kaikki tutkijat voivat saada saman lopputuloksen samoilla menetelmillä. (Suomisanakirja, hakupäivä 20.5.2012)

Laadullisessa tutkimuksessa objektiivisuus lähtee siitä, että tutkija ei sekoita omia uskomuksiaan, asenteitaan ja arvostuksiaan tutkimuskohteeseen. Sen sijaan tutkija nimenomaan yrittää ymmärtää haastateltavan henkilön näkökulmia ja ilmaisuja. Tutkija pyrkii vuorovaikutukseen kohteensa kanssa. Tulkintavaiheessa saatua aineistoa pyritään järjestämään ja ymmärtämään. Teoria on silloin aineiston lukemisen, tulkinnan ja ajattelun lähtökohtana. (Tilastokeskus, hakupäivä 13.1.2013)

5 TUTKIMUSPROSESSI

Aineiston keräämiseen oli kaksi vaihtoehtoa, laadullinen- ja tilastollinen tutkimus. Tilastollisella tutkimuksella oltaisiin voitu kerätä enemmän tietoa, mutta tilastollisella tutkimuksella kerättävä tieto ei olisi ollut niin tarkkaa ja syvää, kuin laadullisella tutkimuksella. Tilastollisen tutkimuksen esteeksi muodostui lopulta liian pieni otoksen koko. Otoksen koosta johtuen aineiston keräämiseksi käytettiin laadullisen tutkimuksen haastattelua. Tutkimuksen haastateltava populaatio koostui Liiketalouden- ja Tekniikan yksikön ulkomaalaisista tutkinto-opiskelijoista. Otoksen kooksi valittiin neljä henkilöä. Tutkimuksen kannalta oli tärkeää, että haastateltavat olivat lukeneet kotoutusoppaan etukäteen. Populaatiota valittaessa toimeksiantaja toimitti listan haastateltavista. Etukäteen toimitettu lista ei kuitenkaan toiminut odotetulla tavalla, sillä suurin osa potentiaalisista haastateltavista ei vastannut yhteydenotto yrityksiin lainkaan. Listalle valittiin kummastakin yksiköstä yksi ensimmäisen sekä toisen vuoden opiskelija. Alkuperäisen suunnitelman mukaisesti olisi haastateltu vain kaksi opiskelijaa, mutta päätimme yhdessä toimeksiantajan kanssa, että haastattelempa neljä opiskelijaa. Perusteluina muutokselle oli se, että ensimmäisen vuoden opiskelijat eivät välttämättä ole ehtineet tutustua tarpeeksi hyvin Suomeen. Tutkimusaineisto kerättiin välillä 13.12.2012-14.1.2013, haastattelut kestivät 30-50 minuuttia.

Tutkimuksella pyrittiin selvittämään kokonaisuutena oppaan tulevaisuuteen ja kehittämiseen liittyviä asioita. Haastatteluiden tarkoituksena oli esimerkiksi selvittää oppaan tarpeellisuudesta, että ovatko ulkomailta tulleet tutkinto-opiskelijat kokeneet oppaan hyödylliseksi, mikäli opiskelijat eivät koe sitä hyödylliseksi, niin sen sisältöön olisi hyvä tehdä muutoksia. Tutkimuksessa pyrittiin myös selvittämään kuinka hyvin kotoutusopas onnistunut. Kotoutusoppaan onnistuneisuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, että onko kotoutusoppaaseen saatu koottua ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden mielestä oleelliset asiat. Voi olla, että suomalaisten tärkeäksi kokemat asiat eivät välttämättä ole heidän mielestään oleellisia asioita. Kokonaisuutena

haastattelu sisälsi 12 eri aihealuetta. Lopuksi saatujen tulosten perusteella luotiin kehitysehdotuksia, ehdotukset mm. sen antamisajankohtaan tai oppaan muotoon.

Haastattelut suoritettiin englanniksi, sillä haasteltaviksi valitut tulivat eri maista eivätkä he osanneet suomea. Haastatteluiden yhteydessä tehtävät muistiinpanot tehdään yleensä sanelukoneella, mutta tässä tutkimuksessa muistiinpanot tehtiin kynällä ja paperilla eikä havainnointia suoritettu. Muistiinpanot tehtiin kynällä, koska haastattelija kärsii huonosta kuulosta. Tämän vuoksi vastaukset täytyi saada haastattelun aikana. Nauhoitetusta puheesta voi olla haastavaa saada myöhemmin selvää. Kynällä ja paperilla tehtävillä muistiinpanoilla välttyttiin tiedon katoamiselta. Kynällä ja paperilla tehdyt muistiinpanot asettivat haastattelun rajoitetun ajan puitteissa haasteita tutkimuksen luotettavuudelle. Haastateltavat eivät saaneet kysymyksiä etukäteen. Haastattelussa käytettiin strukturoitua kysymysrunkoa, mutta tarpeen tullen esitettiin jatkokysymyksiä tai tarkennettiin kysymystä. Haastatteluissa esitetyt kysymykset löytyvät alla olevasta listasta.

1. Have you read the guide for International degree students (Oulu – Feel at home guide)?
2. How did you find the text to read?
3. How would you improve the layout of the guide book?
4. What kind of information would you like to add to the guide book?
5. What would be the most suitable form for the guide book?
6. Is there some specific areas that would need to more information or explanation?
7. Did you face any problems that had no solution in the guide book when you came to Finland?
8. What would be the appropriate time to get the guide book?
9. Is there something that you would like to leave out from the guide book?

10. In what ways have the guide book helped you integration?
11. Would there be any other way to get the information to the students?
12. What do you think of pictures in the guide book?

5.1 Aineiston analysointi

Kaikki haastateltavat kokivat oppaan tekstin hyvä laatuiseksi, heidän mielestään se oli helppolukuista ja selkeää. Osa haastateltavista mainitsi syyksi, että koska he tulevat kansainväliselle linjalle opiskelemaan, niin he osaavat jo valmiiksi hyvin englantia. Tekstin lisäksi oppaan englanninkieli oli sopivaa luettavaa, teksti ei ollut haastateltavien mielestä liian muodollista.

Mielipiteet oppaan sisällöstä olivat kaksijakoiset, puolet haastateltavista koki oppaan sisällön tylsäksi, vastaavasti toinen puoli haastatelluista piti oppaan sisällöstä todella paljon. Haastateltavat eivät pystyneet kuitenkaan erittelemään, että miksi opas oli heidän mielestään tylsä tai miten sitä voisi parantaa. Oppaan ulkoasu sai kehuja piristävästä ja kirkkaasta ilmeestään.

Haastateltavat halusivat oppaaseen lisää yksityiskohtia, haastatteluista mainittiin esimerkiksi, että oppaaseen voisi lisätä pienkarttoja joista voisi paikantaa kohteita. Koska haastateltavat tulevat hyvinkin erilaisista kulttuureista ja taustoista, he toivoivat lisää tietoa lisää tietoa Suomen valtion toiminnasta, kuinka suomen "byrokratia" toimii. Asia koettiin tärkeäksi haastateltavien keskuudessa. Sama analyysi on noussut esille aikaisemmin työ- ja elinkeinoministeriön raportissa, näin ollen tulos tukee teoriaa. Lisäksi haastateltavat halusivat lisää tietoa siitä mitä tapahtuu valmistumisen jälkeen. Heidän mielestä asiasta olisi hyvä tietää etukäteen, jotta asiaan voisi valmistautua.

Oppaan tulevaisuus joutui tässä tutkimuksessa ristiriitaan, koska haastateltavat halusivat lisätä tietoa oppaaseen, mutta samalla he halusivat siitä

lyhyemmän. Heidän keskuudessaan ei kuitenkaan nimetty mitään informaatiota jota tulisi poistaa oppaasta tai mikä olisi vähemmän tärkeää. Oppaan nykyinen paperiversio koettiin helppokäyttöiseksi ja miellyttäväksi, yksikään haastateltava ei halunnut vaihtaa oppaan muotoa. Lisäksi haastateltavat totesivat, että se on paras muoto, koska kaikilla ei välttämättä ole heti tietokonetta käytössä.

Haastateltavien keskuudessa ei ollut tullut vastaan ongelmia, mihin ei olisi ollut ratkaisua oppaassa. Toisaalta muutama haastateltava sanoi, että mikäli ongelmia tuli, niin he kysyivät apua mieluummin ihmisiltä, koska oppaasta etsiminen oli hitaampaa eikä opas ole aina mukana. Etenkin, jos opas on muistitikulla, niin sen hyödyntäminen voi olla toisinaan hankalaa.

Haastateltavat kokivat, että olisi tärkeää saada informaatiota ennen kuin tulee Suomeen. Heidän mielestään on todella tärkeää tietää mitä on vastassa ja mihin pitää varautua. Tästä johtuen kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että opas tulisi saada etukäteen. Oppaan saamisen parhaaksi ajankohdaksi koettiin kutsukirjeen yhteydessä saaminen.

Oppaasta eniten haettu tieto liittyi terveydenhuoltoon. Haastateltavat olivat etsineet sieltä tietoja sairastuessaan tai loukkaantuessaan. Heidän mielestä oli todella tärkeää, että tiedot olivat löytyneet oppaasta helposti ja nopeasti.

Vaikka paperiversio koettiin parhaaksi, niin silti haastateltavat ehdottivat useita muita keinoja tiedon antamiseksi opiskelijoille. Haastatteluissa ehdotettiin ryhmäluentoja, joissa käytäisiin oleellisia tietoja lävitse. Internet ei saanut kannatusta, koska koettiin että monella ei välttämättä ole tietokonetta tai internetyhteyttä.

Oppaan kuvat olivat miellyttäviä, haastateltavat olisivat toivoneet lisää kuvia, koska se antaa oppaalle enemmän ilmettä ja näin ollen lukeminen on

miellyttävämpää. Lisäksi joidenkin asioiden ymmärtäminen voi olla helpompaa kuvan avulla.

Haastattelun lopussa haastateltavien annettiin kertoa vapaasti muita ideoita. Tässä osiossa kolme neljästä halusi lisää arkielämää ja vapaa-aikaan liittyvää tietoa. Haastateltavat kokivat, että harrastukset ja kansainväliset toiminnot auttaisivat heitä kotoutumaan paremmin, varsinkin talvella, koska silloin on pimeää ja kylmää. Tämä nousi esille myös Johanna Hautalan ja Petteri Toivosen tekemässä tutkimuksessa. Voidaan todeta, että teoria tukee haastattelun tulosta.

Haastatteluiden perusteella voimme myös todeta, että osa haastateltavista oli tyytyväisiä saamaansa informaation määrään ja osa jäi kaipaamaan sitä lisää. Johanna Hautalan ja Petteri Toivosen tekemässä tutkimuksessa saavutettiin samankaltainen lopputulos.

Haastattelun voidaan todeta olevan validi, sillä haastattelu suoritettiin oikealle kohderyhmälle. Kohderyhmältä kysytyt kysymykset ja aiheet olivat juuri ne mitä haluttiinkin tutkia, näin ollen niistä voidaan muodostaa kehittämis ehdotuksia. Haastatteluissa nousi esille hyviä ideoita.

6 KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Kotoutusoppaan pituutta olisi hyvä muokata lisäämällä yksityiskohtia ja pienkarttoja, näillä toimenpiteillä voitaisiin mahdollisesti korvata joitain suurempia kokonaisuuksia tai lyhentää niitä. Samalla oppaaseen tulisi lisää kuvia, joka tekisi siitä haastateltavien mielestä mielekkäämmän luettavaksi.

Suomen valtion ja viranomaisten toiminnasta ja rakenteesta olisi suotavaa lisätä tietoa. Tiedon tulisi kuitenkin olla vain pintaraapaisu kokonaisuudesta, tällä välttyttäisiin siltä ettei sisällön luettavuus menisi liian raskaaksi. Pienelläkin tiedon määrällä opiskelijat saisivat kuitenkin käsityksen miten Suomessa toimitaan.

Tulevaisuudessa opas tulisi toimittaa etukäteen. Etukäteen toimitettava opas helpottaisi ulkomailta tulevien tutkinto-opiskelijoiden valmistautumista tulevaa varten. Oppaan toimitusmuotona tulisi kuitenkin säilyttää edelleen paperinen versio, vaikka se ei olekaan kaikista taloudellisin ja ympäristöystävällisin. Teknologian kehittyessä kolmansissa maissa, voidaan siirtyä internetissä julkaistavaan versioon.

Ryhmäluentojen tai ryhmässä oppaan läpikäymisen mahdollisuuksia tulisi selvittää. Tuloksista ei suoraan selvinnyt kuinka tärkeäksi se koettiin, on kuitenkin mahdollista, että se koettaisiin miellyttäväksi tavaksi käydä läpi opasta. Luennoilla olisi sekä sosiaalinen, että informatiivinen vaikutus opiskelijoihin, samalla varmistettaisiin että kaikki lukevat oppaan.

Opiskelijoille pitäisi esitellä Oulun urheilutoimintaa monipuolisemmin, sillä Oulu tarjoaa todella kattavat urheilumahdollisuudet, mutta niitä käsitellään oppaassa todella suppeasti. Korkeakoululiikunnan tarjonnan lisäksi Oulu tarjoaa mainiot urheilumahdollisuudet lähes jokaiseen lajiin. Urheilun lisäksi oppaaseen voisi

lisätä enemmän tietoa muistakin vapaa-ajan aktiviteeteista ja kansainvälisestä toiminnasta mihin opiskelijat voisivat osallistua. Vapaa-ajan aktiviteetteina voisi tarjota opiskelijoille erilaisia kerhoharrastuksia.

7 POHDINTA

Opinnäytetyötä aloittaessani minulla oli selkeä suunnitelma jonka mukaan oli tarkoitus edetä. Haastattelut oli tarkoitus suorittaa hyvissä ajoin ennen joulua, mutta vuoden vaihteen lähestyessä kävi ilmi etteivät asiat edenneetkään suunnitellusti. Tutkimuksen alussa suurimmaksi ongelmaksi muodostui haastatteluajkojen sopiminen. Suurin osa haastateltavista ei vastannut yhteydenottopyyntöihin lainkaan, osa vastasi etteivät halua osallistua tutkimukseen ja osa vastanneista ilmoitti etteivät he ole lukeneet kotoutusopasta, mutta haluaisivat silti osallistua tutkimukseen. Koska yhteydenotot suoritettiin sähköpostilla, niin se aiheutti yleensä useiden päivien viiveen vastauksen saamiseen. Ensimmäisten haastatteluajkojen sopimiseen meni lopulta useita viikkoja. Kaikki haastattelut saatiin suoritettua välillä 13.12.2012-14.1.2013, joten alkuperäisestä aikataulusta oltiin myöhässä. Valmiiksi valittu potentiaalisten haastateltavien lista oli tärkeä apu työn kannalta, mutta se ei toiminut odotetulla tavalla. Haastattelut olisivat todennäköisesti sujuneet paremmin mikäli haastattelut oltaisiin voitu sopia jollain muulla tavalla kuin sähköpostilla.

Haastattelut sujuivat englanninkielestä huolimatta mainiosti. Haastateltavat puhuivat selkeää ja sujuvaa englanninkieltä. Kommunikointi toimi hyvin molemminpuolisesti. Haastatteluiden aikana välttyttiin lähes kokonaan väärinymmärryksiltä. Lisäksi haastateltavat olivat informatiivisia ja vastasivat mielellään tarkentaviin- ja jatkokysymyksiin. Haastatteluissa selvisi myös, että haastateltavat olivat lukeneet oppaan, sillä osa heistä osasi näyttää esimerkkejä oppaasta. Jälkikäteen ajatellen olisi ollut viisaampaa sopia haastattelut rauhallisempiin tiloihin, näin oltaisiin välttytty häiriötekijöiltä.

Opinnäytetyötä aloitettaessa aihe oli minulle varsin vieras. Vieraasta aiheesta johtuen tutkimuksen eteneminen vaati alussa huomattavasti enemmän töitä, kuin tutun aiheen parissa työskenteleminen. Kotoutumisesta löytyi paljon

kirjallisuutta ja muuta materiaali, mutta usein ne eivät liittyneet opinnäytetyön aihepiiriin. Yleisimmin kirjallisuus käsitteli kotoutusta Suomen lakien näkökulmasta. Sopivan kirjallisuuden löytäminen osoittautui hankalaksi. Pyrin välttämään nettimateriaalia niiden luotettavuusongelmista johtuen.

Opinnäytetyön aihe oli varsin kiinnostava ja sitä oli mielekästä tehdä. Ennakkokäsitykseni haastatteluista oli se, että ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat eivät välttämättä ymmärrä asioita samalla tavalla kuin haastattelija. Mutta itse haastattelutilanteessa asia oli toisin, haastattelut sujuivat todella hyvin ja etenivät selkeästi. Kommunikaatio-ongelmia ei ilmennyt missään vaiheessa. Haastattelujen tekeminen englanninkielellä oli mielekkäämpää kuin suomenkielellä. Eri kulttuurista tulleet haastateltavat olivat todella kohteliaita ja avoimia verrattuna meihin suomalaisiin. He vastasivat kysymyksiin täsmällisesti ja usein lisäsivät tietoa huomattuaan, että jotain jäi uupumaan.

Kansainvälistyvässä Eu:ssa ja Suomessa kotoutusoppaan tarpeellisuus tulee lisääntymään tulevaisuudessa, joten kotoutusoppaan kehittämistä tulisi jatkaa. Mitä paremmaksi opas saadaan tulevaisuudessa, niin sitä todennäköisemmin ulkomaiset tutkinto-opiskelijat saadaan kotoutumaan Ouluun ja Suomeen. Mielestäni heidät tulisi saada jäämään Suomeen, tällä katettaisiin ilmainen opiskelu eivätkä koulutukseen käytetyt rahat menisi hukkaan. Lisäksi heidän tietotaito kansainvälistyvässä Suomessa voitaisiin hyödyntää. Suomella on tulevaisuudessa edessä työvoimapula, joten kaikki mahdollisuudet on hyödynnettävä. Toisaalta ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä on aika pienehkö koko väestöön verrattuna, mutta korkeakoulutus nostaa heidän arvoaan työmarkkinoilla.

Mikäli kotoutusopas avustaisi ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita saamaan harrastuksia Suomesta, se nostaisi kynnystä heidän pois lähtemiselle. Usein tärkeä harrastus tuo uusia tuttavuuksia, joista voi vuosien varrella löytyä rakkaita ystäviä tai parhaassa tapauksessa jopa elämänkumppani. Harrastukset tuovat myös rauhaa muuten opintäyteisiin arkipäiviin. Toisaalta vaikka

ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat kotoutuisivat Suomeen hyvin, se ei ole tae heidän tulevaisuudelle. Monella eri toimialalla on välttämätöntä osata sujuvaa suomenkieltä, sekä kirjallisesti, että suullisesti. Tämä tulee todennäköisesti olemaan monella opiskelijalla tulevaisuudessa esteenä, ellei heidän suomenkielen opintoja lisätä huomattavasti. Tätä tilannetta parantaisi huomattavasti mikäli ulkomaisille tutkinto-opiskelijoille saataisiin harrastuksia joissa he joutuisivat oppimaan suomen kieltä. On kuitenkin kohtuutonta odottaa, että he oppisivat suomenkielen muutamassa vuodessa, sillä suomenkieli koetaan yhdeksi maailman hankalimmista kielistä. Kieliongelma johtuen ulkomainen työvoima tulisi hyödyntää lähinnä kansainvälisissä töissä. Ongelmaksi muodostuu kuitenkin se, että kyseisen Sektorin tarjolla olevat työpaikat ovat rajalliset ja minun näkemykseni mukaan niihin valitaan hyvin usein suomalainen.

Vaikka opiskelijat eivät jäisikään Suomeen töihin, olisi suotavaa jättää heille positiivinen kuva Suomesta. Negatiivisen imagon välttäminen on todella tärkeää, jotta tulevaisuudessakin voitaisiin turvata ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä Suomessa. Kotoutusoppaan lisäksi luennoilla olisi muodostettava ryhmätyöt niin, että niissä olisi aina sekä ulkomaalaisia, että suomalaisia. Opinnäytetyötä tehdessäni luin useista lähteistä (Samok Ry, 2007), että ulkomaalaiset opiskelijat kokivat syrjintää luennoille. Syrjintään törmättiin juuri kansainvälisillä luennoilla, mm. suomalaiset opiskelijat muodostivat keskenään ryhmiä ja näin ollen ulkomaalaiset opiskelijat joutuivat työskentelemään keskenään. Tällaiset tilanteet tulisi kitkeä pois jokaisesta korkeakoulusta. Kotoutusoppaaseen voisi lisätä tietoa tukipalveluista ulkomaisille tutkinto-opiskelijoille.

7.1 Lopuksi

Olen todella kiitollinen, että sain tehdä tämän opinnäytetyön Oulun seudun ammattikorkeakoululle.

LÄHTEET

Alasuutari, Pertti. 2001. Johdatus yhteiskuntatutkimukseen, Helsinki: Gaudeamus.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen, Tampere: Vastapaino.

Hirsjärvi, Sirkka & Huttunen, Jouko. 1995. Johdatus kasvatustieteeseen, uudistettu laitos. Porvoo Helsinki Juva: WSOY.

Jauhiainen, J & Suorsa, K. 2005. Kansainvälistyvä Oulu – monikulttuurinen Oulu?. Oulu: MULTIPRINT.

Koskinen, I, & Alasuutari, P & Peltonen, T. 2005. Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Tampere: Vastapaino.

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Tammi.

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Oulu – Feel at home, Guide for International Degree Students. 2011, tekijän hallussa.

Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat, Oulun seudun ammattikorkeakoulu, liiketalouden- ja tekniikan yksikkö 2012-2013. Haastattelut 13.12.2012-14.1.2013. Tekijän hallussa.

Kolehmainen, A. 2011. Kehittämistehtävän raportti. Oulu. Oulun seudun ammattikorkeakoulu.

Suomisanakirja, 2012. Hakupäivä

20.5.2013. http://suomisanakirja.fi/Induktiivinen_p%C3%A4%C3%A4ttely

Suomisanakirja, 2012. Hakupäivä

20.5.2013 <http://www.suomisanakirja.fi/validiteetti>

Suomisanakirja, 2012, hakupäivä

20.5.2013 <http://www.suomisanakirja.fi/reliabiliteetti>

Suomisanakirja, 2012. Hakupäivä

20.5.2013 <http://www.suomisanakirja.fi/objektiivisuus>

Tilastokeskus, 2012. Hakupäivä 13.1.2013. <http://www.stat.fi/virsta/tkeruu/01/07/>

Tilastokeskus, 2012, Hakupäivä 20.5.2013, <http://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/01/>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2012. Hakupäivä 16.1.2013.
<http://www.tem.fi/index.phtml?s=4626>

Samok Ry. Tutkimus ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden asemasta Suomen ammattikorkeakouluissa vuonna 2007. 2007. Helsinki: Tikkurilan paino Oy.

Väestöliitto. 2012. Hakupäivä 14.5.2013. http://www.sasky.fi/wiki/images/a/ad/PA_Monikulttuurisuuden_kohtaaminen.pdf